

Ekolojik, Ekonomik ve Sosyal Sürdürülebilirlik İçin

istanbul Gelişim Üniversitesi

Bölüm Adı

Sağlık Yönetimi

Dersin Adı

Sağlık Ekonomisi

Dersin Haftası: **4. Hafta**

Dersin Öğr. Üyesinin Adı: **Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Çetin YİĞİT**

E-Posta: acyigit@gelisim.edu.tr

Telefon: **0543 237 66 56**

Geçen Ders Hakkında

Sağlık ekonomisinin gelişimi, sağlık sektöründe ekonomik kuralların varlığı ve sağlık ekonomisinin temel amaçları ele alınmıştır.

DERS BİLGİLERİ

Ders Günü ve Saati

04 Kasım 2020 Çarşamba

Dersin Kredisi

3 Kredi

GBS Linki

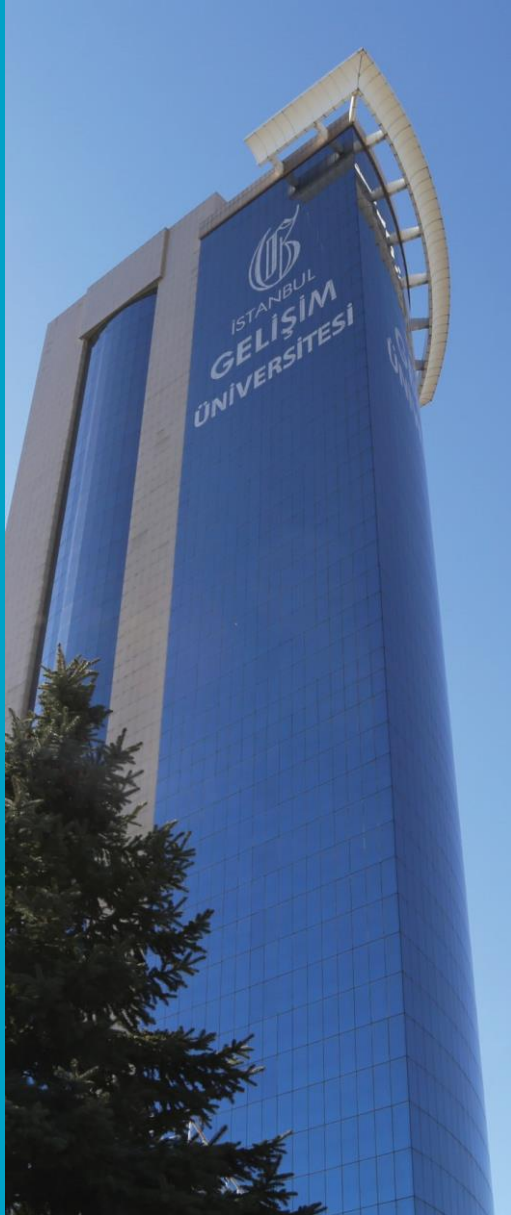
<https://gsf.gelisim.edu.tr/bolum/saglikyönetimi>

Görüşme Gün ve Saatleri

03 Kasım 2020 Salı

Dersin Öğretim Üyesinin Konumu

B Blok SBYO Kat: Zemin 27 Numara

Sağlık Ve Sağlık Statüsü

Sağlık Kavramı

Hygieia; sağlığı sorumlu ve disiplinli bir yaşam sürme olarak açıklarken,

Aesculap ise, hastalıkları yenme sanatı olarak ifade etmiştir.

Sağlık Kavramı

Bu dönemde sağlığın tanımlanması amacı ile yapılan açıklamalar; sağlığı hastalık kavramı ile birlikte ele aldığı için, sağlığın, hastalığın karşıtı olarak tanımlanması söz konusu olmuştur.

Sağlık Kavramı

Yine ilk çağlarda insanların büyük çoğunluğu, bireylerin sağlığında meydana gelen bozulmaların yani hastalıkların temel nedenini; kötü ruhlar ve cinler olduğuna inanmış ve tedavi seçeneği olarak da çoğunlukla büyü ve sihir gibi yöntemleri tercih etmiştir.

Sağlık Kavramı

- ❖ Bilimsel bakış açısının gelişimi ve benimsenmesi,
 - ❖ Hekimlik mesleğinde ortaya çıkan yenilikler
 - ❖ Mikroorganizmaların varlığının anlaşılması,
 - ❖ Teknolojik ilerlemelere bağlı olarak geliştirilen yeni tedavi yöntemleri
- vb. birçok faktör konunun farklı açılardan ele alınması sonucunu doğurmuştur.

Sağlık Kavramı

Pozitif yönden sağlık; bireylerin hayata katılabılme yetenekleri, stresli durumlara karşı koyabilmeleri, sahip olunan psikolojik iyilik ve fiziksel uyum düzeyi, toplumla iyi ilişkiler kurabilme becerisi vb. şeklinde geniş bir yelpazede ele alınmıştır.

Sağlık Kavramı

Sağlığın pozitif yönden incelendiği ve yaygın bir kullanıma sahip olan bir diğer tanımı da, 1948 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan ve sağlığın “sadece hastalık veya sakatlığın olmaması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali” şeklinde ifade edilmiştir.

Sağlık Kavramı

Bu tanımda yer alan sağlık boyutları incelendiğinde;

❑ *Fiziksel sağlık; bireyin solunum, beslenme, boşaltım, hareket vb. ihtiyaçlarını tam olarak yerine getirebilmesini,*

Sağlık Kavramı

- ❑ *Ruhsal sağlık; bireyin gerek kendisi gerekse çevresi ile uyum içinde olmasını,*
- ❑ *Sosyal sağlık ise; bireyin sevilme, ait olma ve sosyal ilişkiler kurabilmesi vb. özelliklerini içermektedir.*

Sağlığın Tanımlanmasına İlişkin Modeller

- Tıbbi Model,
- Holistik Model,
- İyilik Modeli,
- Çevre Modeli şeklinde sıralanmaktadır.

Tıbbi Model

Bu modele göre sağlık; hastalığın (disease) yokluğu şeklinde ele alınmakta ve vücudun herhangi bir yerinde görülen patolojik bulguların veya anormalliklerin olmadığı zamanlarda ortaya çıkmaktadır.

Tıbbi Model

Tıbbi modelde sağlığın negatif yönden tanımlanmasına bağlı olarak dikkate alınan bir diğer nokta da, mortalite (ölüm) ve morbidite (hastalık) istatistiklerinin geliştirilmesidir.

Tıbbi Model

Geliştirilen bu istatistiklere bağlı olarak, toplumun sağlıklı mı yoksa sağlıklısız mı olduğu saptanarak, bunların düzeyi konusunda karara varılma imkânı doğmuştur.

Tıbbi Model

Eleştirisi;

Tıbbi modelin getirdiği görüşlere ilişkin olarak en önemli eleştiri ***Ivan Illich*** tarafından yapılmıştır. Yapılan eleştirinin temel çıkış noktası, modern tıp uygulamalarının (gereksiz ameliyatlara, tedavilerin yan etkisi vb.) bireylerin sağlık statüsünü bozduğu ve hastalanmasına yol açtığı şeklindedir.

Tıbbi Model

Modele ilişkin olarak yapılan bir diğer eleştiri de, koruyucu sağlık hizmetlerine ilişkin çabalara yeterince önem vermemesi noktasında odaklanmaktadır.

Holistik Model

Holistik modelde sağlık; sadece hastalığın yokluğu şeklinde negatif yönden ele alınmak yerine, sağlığın fiziksel, sosyal ve ruhsal yönlerine de yer verilerek pozitif yönden tanımlanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, DSÖ'nün tanımı ön plana çıkmakta ve bir insanın bütünü ile sağlıklı olma haline vurgu yapılmaktadır.

Holistik Model

Tanımda yer alan fiziksel, ruhsal ve sosyal boyutların ölçülebilmesi için, birtakım sınıflandırmalar yapılmış ve indeksler geliştirilmiştir.

Holistik Model

Buna göre;

Fiziksel sağlık; tıbbi açıdan ölçülmekte,

Sosyal sağlık; görev ve rol performansı açısından ele alınmakta,

Ruhsal sağlık ise; bireylerin genel mutluluğu şeklinde değerlendirilmektedir.

Holistik Model

Eleştirisi;

Fazla idealist olması ve sağlığın değerlendirildiği fiziksel, ruhsal ve sosyal boyutlar itibari ile neredeyse dünyadaki birçok insanı sağlıklı olarak nitelendirmesi, bu eleştirilerin temel çıkış kaynağını oluşturmaktadır.

İyilik Modeli

Bu modele göre sağlık, DSÖ'nün tanımında yer alan “iyilik hali” teriminin kapsamının genişletilmesi çerçevesinde ele alınmıştır. İyilik modeline göre yapılan sağlık tanımının temel özelliği; subjektif bir özellik göstermesi ve bireyin hissetme durumu üzerinde odaklanmasıdır.

İyilik Modeli

Bu çerçevede sağlık; bireyin sezgisine bağlı olarak, fiziksel iyilik hali, enerji ve günlük faaliyetlerini yerine getirebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır.

İyilik Modeli

Değer; iyilik modelinin temel hedefinin, iyilik halini sağlayan koşulların yükseltilmesi olduğunu ifade etmektedir.

İyilik Modeli

Bunun için de;

- ❖ Fiziksel aktivite,
- ❖ Bilinçli beslenme,
- ❖ Stres yönetimi,
- ❖ Kendine karşı sorumluluk şeklinde başlıca dört boyut üzerinde durmaktadır.

İyilik Modeli

Eleştirisi :

- ❑ Subjektif algılamaların ölçülmesinde birtakım güçlükler ile karşılaşılması ve
- ❑ Bireyin iyilik haline ilişkin algılamasının yaşa ve kültüre göre değişkenlik göstermesi vb. faktörler iyilik modelinin en çok eleştirildiği noktalar arasında yer almaktadır.

Çevre Modeli

Çevre modelinin en önemli özelliği; sistem teorisine bağlı olarak ortaya çıkması ve bireylerin davranışlarını geniş bir çevre içinde analiz etmesidir.

Çevre Modeli

Sağlığın olabildiğince eksiksiz bir biçimde tanımlanması hedeflenirken; kimsenin çevreden tam anlamı ile soyutlanmasının mümkün olmadığına dikkat çekilmektedir. Bu noktada birey, yaşadığı ortamı etkilediği gibi değişen çevreden de sürekli olarak etkilenmektedir.

Çevre Modeli

Çevre modeline göre yapılan tanıma bakıldığında sağlık; canlı varlığın çevresine uyum sağlayabilmesi için gösterdiği ve sürekli olarak devam eden bir adaptasyon olarak kabul edilmektedir.

Bu modelde ayrıca bireylerin sağlık statüleri üzerinde sadece tıpta meydana gelen gelişmelerin etkili olmadığına yer verilmektedir.

Çevre Modeli

Sağlığın;

- Fiziksel,
- Kültürel,
- Biyolojik,
- Sosyal çevre şartlarına bağlı olarak değişkenlik göstermesi, modelin önemini artıran faktörler arasında yer almaktadır.

Çevre Modeli

Eleştirisi;

Bütüncül bir bakış açısına sahip olarak sağlığı tanımlamayı amaçlayan bu modele yapılan en büyük eleştiri, çevre koşullarının değişkenliğidir.

Çevre Modeli

Çevre koşullarının gerek aynı toplum içinde zamanla değişmesi gerekse kültürler arası farklılıkların yaşanması modelin uygulamaya geçirilmesini ve sağlığın net olarak ifade edilmesini güçleştirmektedir.

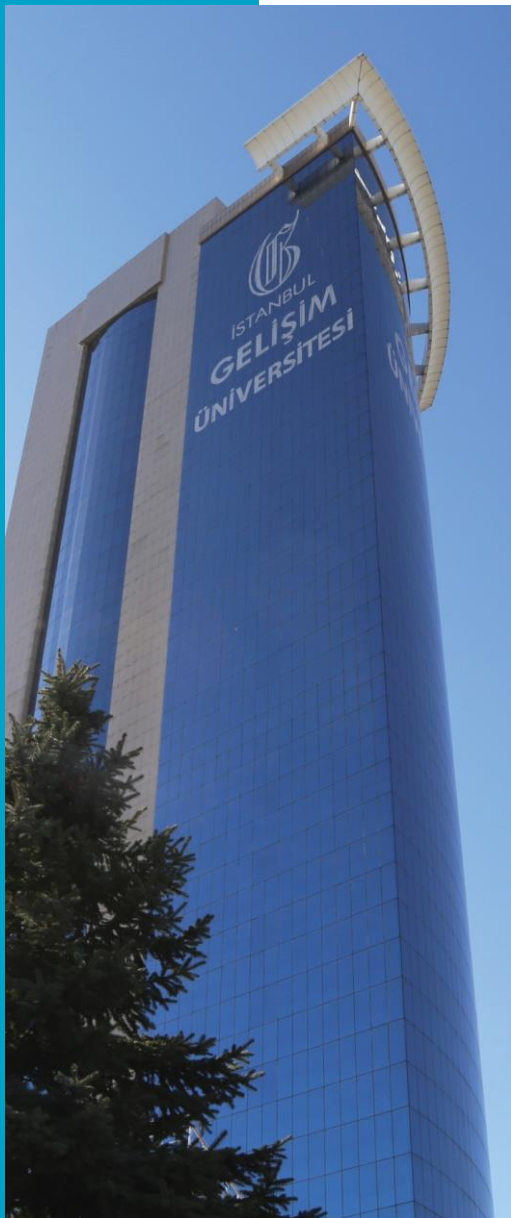
Sağlık Statüsünün Belirleyicileri

DSÖ'nün genel kabul gören ve yaygın bir kullanım alanına sahip olan sağlık tanımı, sağlığın çok boyutlu bir kavram olduğuna ve birbiri ile ilişkili birçok faktörden etkilendiğine vurgu yapmaktadır.

Sağlık Statüsünün Belirleyicileri

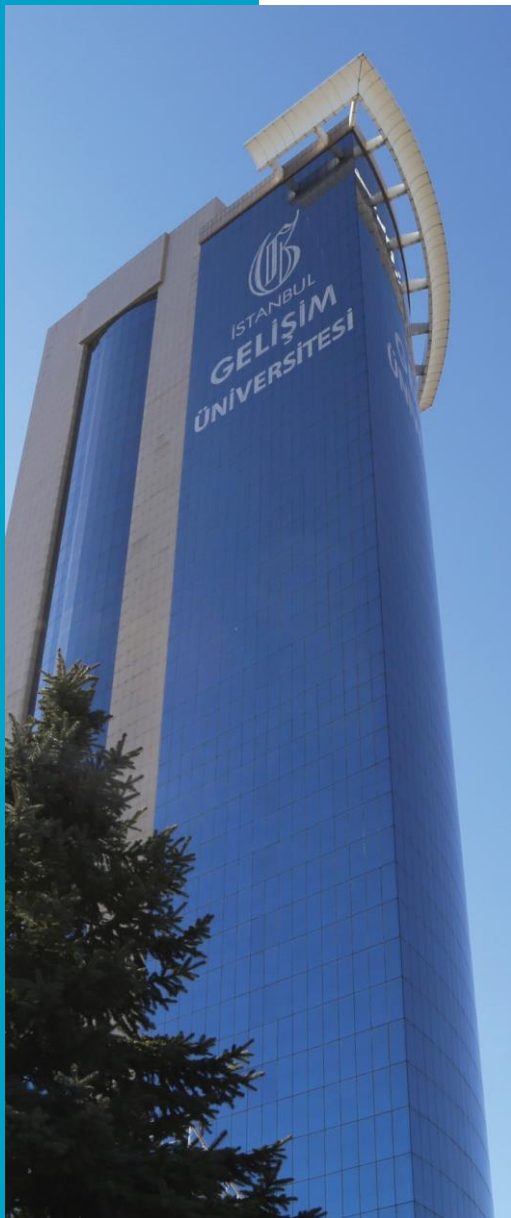
Benzer şekilde, **Henrik L. Blum** tarafından sağlık statüsünün belirleyicilerinin neler olduğuna ilişkin bütüncül bir bakış açısı geliştirilmiş ve bunun sonucunda da başlıca **dört faktör** ön plana çıkmıştır.

Sağlık Statüsünün Belirleyicileri

Bunlar;

- ✓ Çevre,
- ✓ Yaşam tarzı,
- ✓ Kalıtım (Genetik)
- ✓ Sağlık hizmetleri şeklinde sıralanmaktadır.

Çevre

Çevre, doğrudan ve dolaylı olarak bireyin sağlığını etkilemekte, canlı organizmanın yaşamını sürdürmesi için etkili olan dış güçlerin tümü olarak adlandırılmaktadır. Çevre de kendi içinde;

- Biyolojik,
- Fiziki,
- Sosyal çevre olarak sınıflandırılmaktadır.

Yaşam Tarzı

Yaşam tarzı, bireyin bakış açısına paralel olarak geliştirdiği her türlü değer, tutum, alışkanlık ve davranışı kapsamaktadır.

Düzenli olarak sağlık kontrolü yaptırılması, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanılması, emniyet kemeri takılmaması vb. birçok faktör sağlığı etkileyen ve bireyin benimsediği yaşam tarzına bağlı olarak şekillenen faktörler arasında yer almaktadır.

Kalıtım

Bireyin sahip olduğu kalıtsal özellikler (biyolojik ve organik yapısı); görünümünü, kişiliğini, yeteneklerini, sağlığını ve hastalıklara karşı olan duyarlılığını etkilemektedir.

Kalıtım

Kalıtım, hastalıkların kuşaktan kuşağa geçmesine etki eden önemli bir faktördür. Kanser, koroner kalp hastalığı, diyabet, hipertansiyon vb. birtakım hastalıkların genetik faktörlere bağlı olarak ortaya çıkması söz konusudur.

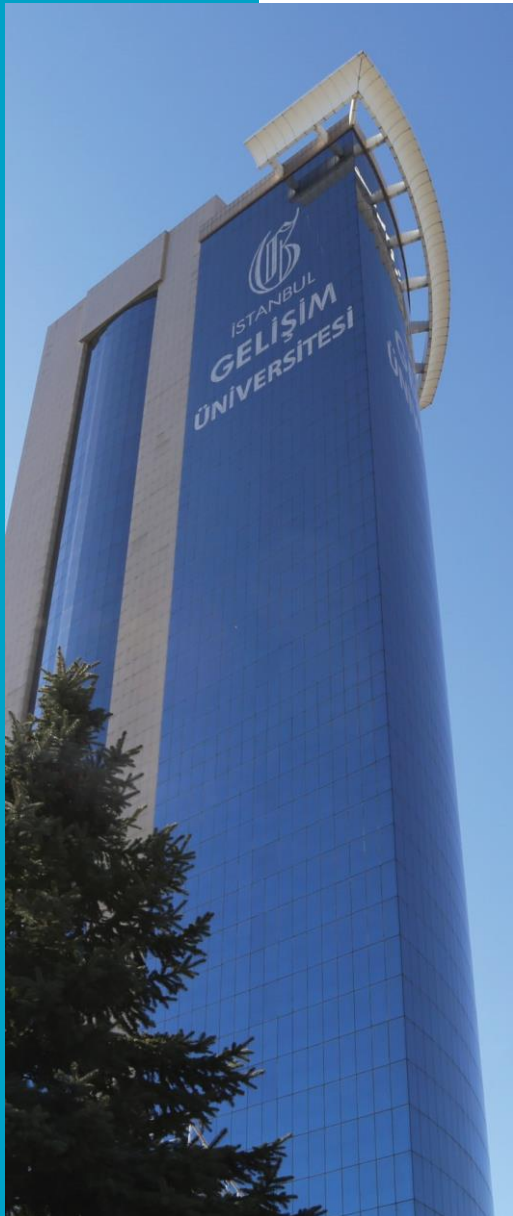

Sağlık Hizmetleri

Sağlık hizmetleri de; bireyin sağlığının korunmasına, hastalıkların tedavisine, azalan fiziksel ve ruhsal becerilerinin rehabilitasyonuna yönelik olarak yapılan çalışamaların tümünü ifade etmekte ve toplumun sağlık statüsü üzerinde önemli etkisi bulunmaktadır.

Sağlık Statüsü Göstergeleri

- ❑ Ölüm Oranları,
 - ❖ Kaba Ölüm Hızı,
 - ❖ Bebek Ölüm Hızı, (Neonatal, Postneonatal)
 - ❖ Doğumda Beklenen Yaşam Süresi
- ❑ Hastalık Ölçümleri (Morbidite)

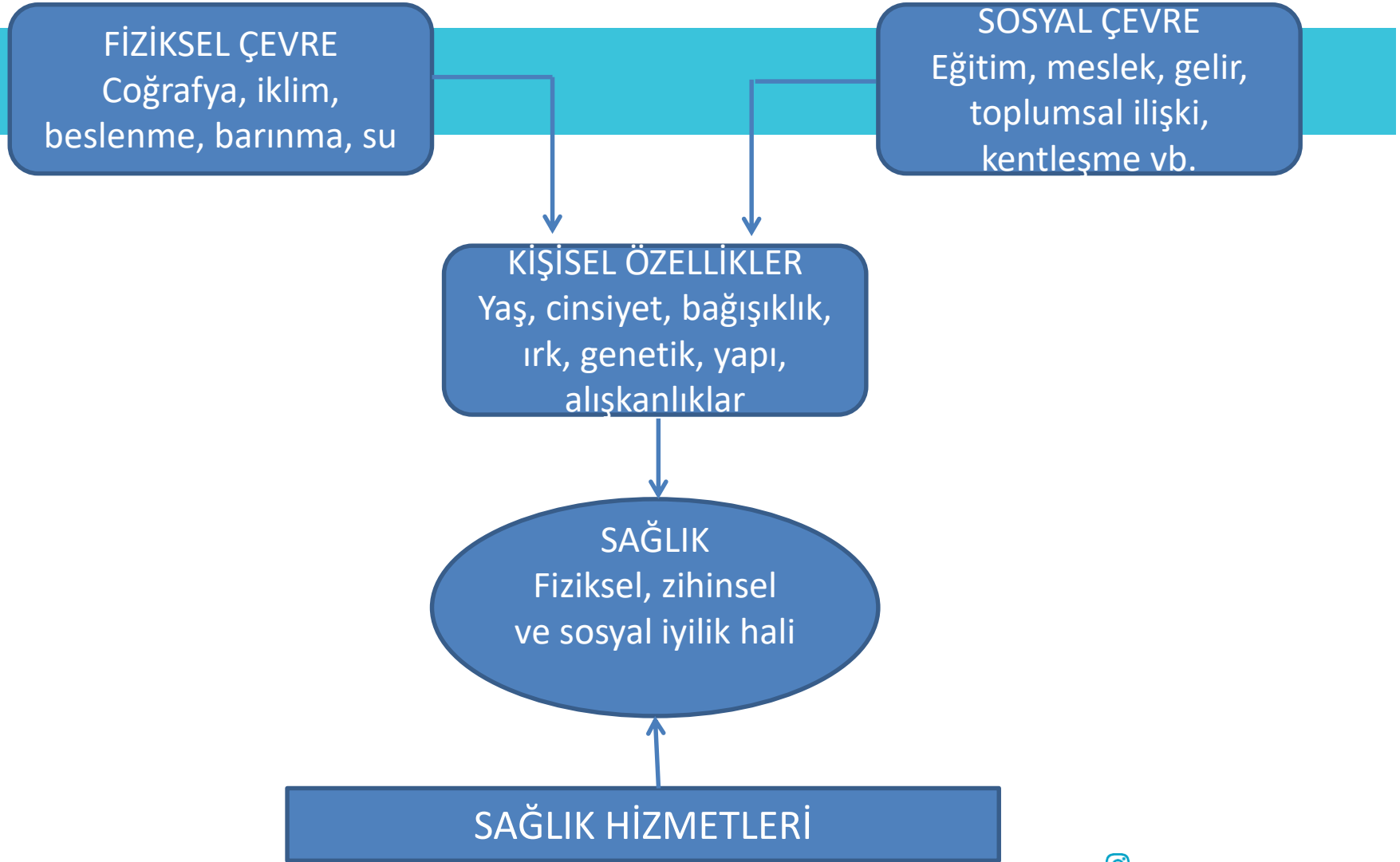

Sağlık Statüsü Belirleyici Modelleri

- ❑ Tarihsel Yaklaşım,
- ❑ Roomer'in Sağlık Statüsü Belirleyicileri Modeli,
- ❑ Lerer'in «Sağlık Statüsünün Direkt ve Endirekt Belirleyicileri» Modeli

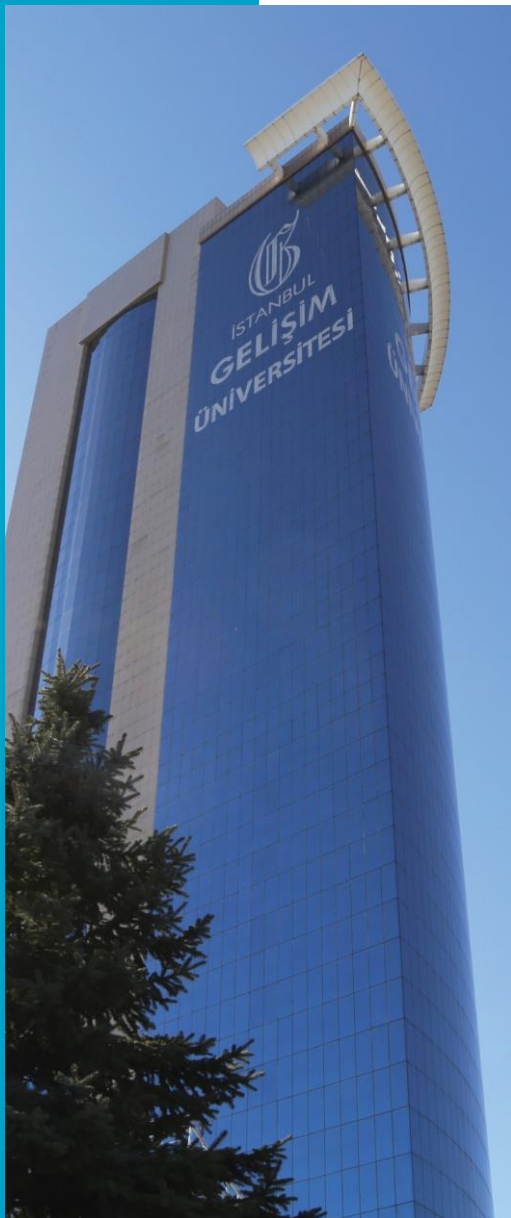

Roomer'ın Sağlık Statüsü Belirleyicileri Modeli

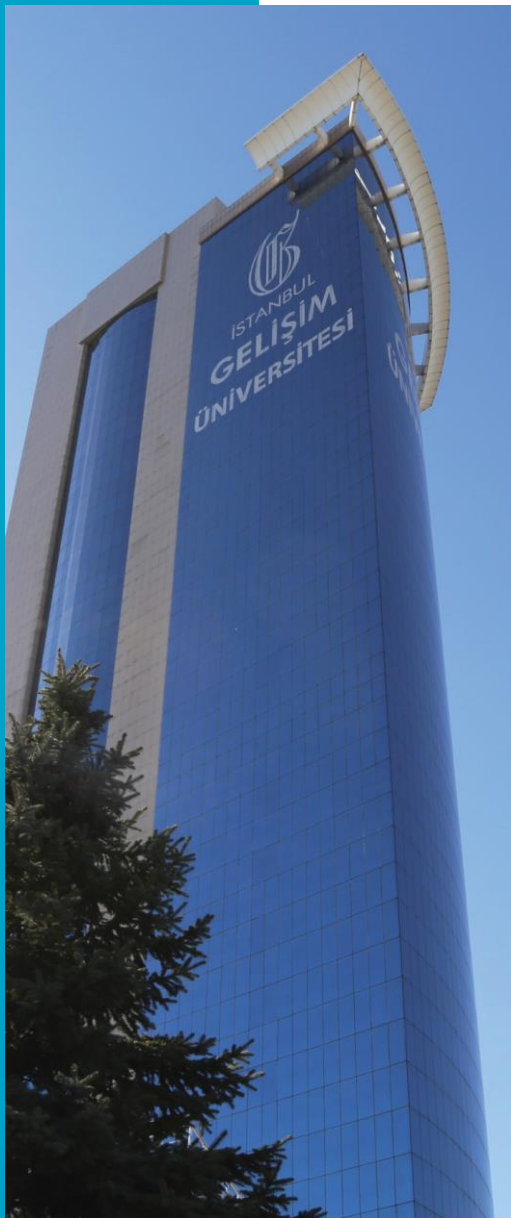
Lerer'in Sağlık Statüsünün Direkt ve Endirekt Belirleyicileri Modeli

- ❖ Sağlık Hizmetleri,
- ❖ Sosyo Ekonomik Faktörler,
- ❖ Ekonomik Faktörlerle İlgili Belirleyiciler,
- ❖ Eğitim,
- ❖ Sosyo-demografik, Davranışsal ve Kültürel Belirleyiciler

Haftalık Öğrenim Kazanımları

Sağlık kavramı, sağlık modelleri ve sağlık statüsü.

Haftanın Özeti

Sağlık kavramı, sağlığa yönelik modeller ve bu modellerin eleştirileri ile sağlık statüsü belirleyicileri üzerinde durulmuştur.

Soru ve Öneriler

Sağlık kavramı, sağlığa yönelik modeller ve sağlık statüsü belirleyicileri bilinmelidir.

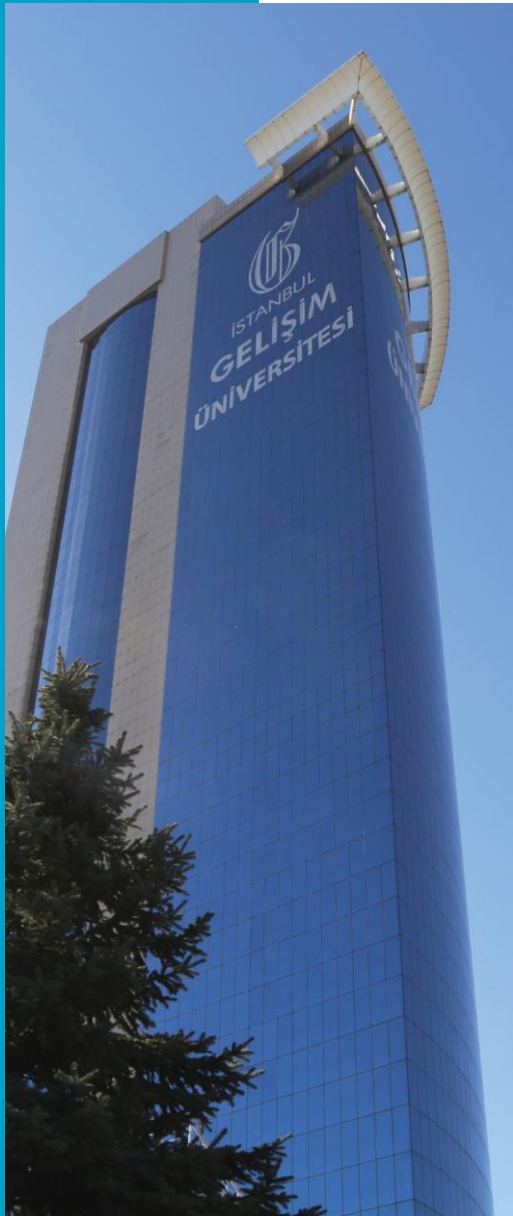
Önerilen Haftalık Çalışmalar

Konu tekrar edilmeli. Farklı kaynaklardan da yararlanılabilir.

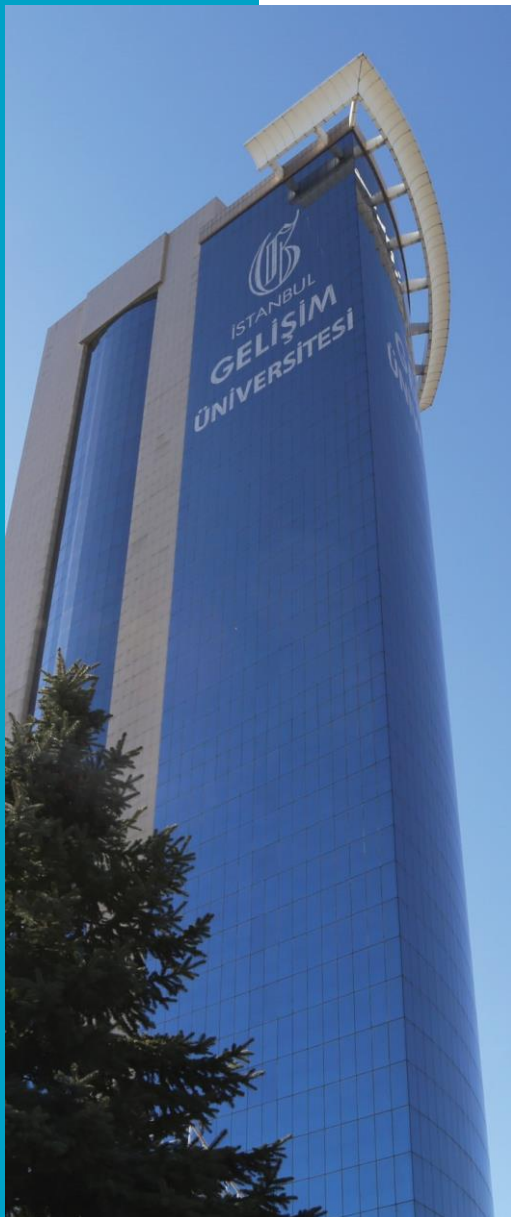
Başvurulan Kaynaklar

Mehmet Tokat Sağlık Ekonomisi.

Bir Sonraki Ders Hakkında

Sağlık hizmetleri talebi.

Katılımınız İçin

Teşekkür ederiz.

